

Bevaring av verdifull natur

- ei mogeleg utviding av Jotunheimen nasjonalpark
i Luster kommune

Framsida: Dyrhaugstindane helsar morgonsola velkomen ein juli-morgon i Hurrungane.

Foto: Halvor Røssum

© 2023 Statsforvaltaren i Vestland

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommersiell – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-lisensen som er gjengitt her:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Forord

Statsforvaltaren i Vestland har fått i oppdrag å finne ut om det er lokal aksept for å utvide Jotunheimen nasjonalpark med areal i Luster og Årdal kommunar.

Luster kommune har signalisert at kommunestyret snart skal behandle spørsmålet om lokal aksept. Vi har utarbeidd dette notatet for at Luster kommune skal ha eit best mogeleg kunnskapsgrunnlag når den tek avgjerda om kommunen har aksept eller ikkje til at det blir satt i gang verneplanprosess for utviding av Jotunheimen nasjonalpark. Eit tilsvarande notat vil bli sendt til Årdal kommune før kommunestyret der skal behandle saka.

Notatet er utarbeidd av Statsforvaltaren i Vestland i samarbeid Statsforvaltaren i Innlandet. Statsforvaltaren i Innlandet arbeider med ein tilsvarande prosess, der seks kommunar skal ta stilling til ei mogeleg utviding av Jotunheimen nasjonalpark.

Dette dokumentet gir ei oversikt over oppdraget Statsforvaltaren i Vestland har fått frå Miljødirektoratet, ei skildring av utgreiingsområda i Luster kommune, ein presentasjon av verneverdiane i desse områda i tillegg til eit samandrag av skriftlege innspel og møtereferat frå prosessen.

Leikanger, 06.06.2023

Innhald

Forord	3
Innhald.....	4
1. Om oppdraget	5
1.1 Bakgrunn for oppdraget.....	5
1.2 Om prosessen.....	6
1.3 Lokal aksept – for kva område?	7
2. Verknadar av vern	7
2.1 Verneforskrift.....	7
2.2 Forvaltning.....	8
2.3 Skilnadar mellom nasjonalpark og landskapsvernområde	9
2.4 Tiltak i verneområde	10
2.4.1 Tilrettelegging av stiar.....	10
2.4.2 Rundtur på Sognefjellet.....	10
2.4.3 Ny utsiktsrampe ved Vettisfossen.....	11
2.4.4 Tilrettelegging for meir beite – samarbeid med lokalt landbruk.....	12
2.4.5 Restaurering av kulturminne	12
2.5 Erstatning	13
3. Om utgreiingsområda	14
3.1 Kart over utgreiingsområda i Luster kommune	15
3.2 Om verneverdiane i området	15
3.2.1 Villreinen i Vest-Jotunheimen.....	16
3.2.2 Verneområda som økologiske nettverk	17
3.3 Verneverdiar og brukarinteresser i dei ulike delområda	19
3.3.1 Aust for riksveg 55 og Tindevegen, mellom Prestesteinsvatnet og Berdalsbandet.....	19
3.3.2 Vestlege sidedalar til Utladalen i Luster kommune	21
4. Vegen vidare	22
5. Innspel til prosessen.....	23

1. Om oppdraget

Statsforvaltaren i Vestland har fått i oppdrag å finne ut om det er lokal aksept i Luster og Årdal kommunar for å starte ein formell prosess for utviding av Jotunheimen nasjonalpark. Den aktuelle utvidinga inkludere både areal ligg inntil Jotunheimen nasjonalpark og som ikkje er verna i dag, og også ei mogleg endring av verneform frå landskapsvernområde til nasjonalpark for delar av Utladalen landskapsvernområde.

Prosessane i dei to kommunane er ikkje avhengige av kvarandre. Dersom den eine kommunen seier ja til å starte ein verneprosess, og den andre seier nei, vil vi berre starte arbeidet for arealet i den kommunen som har gitt sin aksept.

1.1 Bakgrunn for oppdraget

Verda står ovanfor to globale naturkriser. Både klimaendringar og tap av naturmangfald er med på å endre naturen slik vi kjenner den i dag. Naturpanelet til FN slår i ein rapport frå 2019 fast at over ein million av dei om lag åtte millionar artane vi har i verda står i fare for å bli utrydda. I Noreg er 2 752 artar vurdert som «truga», og 4 957 artar er vurdert som «nær truga».

I 2015 kom stortingsmeldinga «Natur for livet – norsk handlingsplan for naturmangfald». Stortingsmeldinga slo fast at vi må ta vare på naturen rundt oss; både eit representativt utval av norsk natur, men også artar og naturtypar som er utrydningstruga.

Vi veit at vern av natur er eit av dei beste og mest effektive verkemidla for å ta vare på naturmangfaldet. Å sikre areal mot fysiske inngrep er med å trygge leveområdet til dei artane som lever der, både for notida og framtida. I tillegg vil vern vere med å danne meir samanhengande økologiske nettverk, noko som vil gjere naturen betre rusta til å møte klimaendringane vi veit kjem.

I 2018 bad Klima- og miljødepartementet (KLD) Miljødirektoratet identifisere aktuelle område for vern. Etter forslag frå Statsforvaltarane leverte Miljødirektoratet i mai 2019 ei tilråding til KLD om kva område som burde inkluderast i den vidare prosessen. I november 2021 fekk Statsforvaltaren i Vestland i oppdrag frå Miljødirektoratet å gå vidare med arbeidet for nokre av desse områda. Oppdraget blir kalla «Bevaring av verdifull natur». Dei mange gode grunnane til å verne natur dannar bakgrunnen for dette oppdraget:

«Formålet med prosessene er vern av områder som skal bidra til å danne økologiske nettverk og gjøre norsk natur mer robust mot klimaendringer, samt å dekke manglene i eksisterende verneområder slik at vi når det nasjonale målet om å ta vare på et representativt utvalg av norsk natur for framtidige generasjoner og målet om å ta vare på truet natur.»

Du kan lese meir om bakgrunnen for oppdraget her:

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/bevaring-av-verdifull-natur/>

På heimesidene våre finn du også meir informasjon om korleis vi har arbeidd og arbeidar med oppdraget «Bevaring av verdifull natur»:

<https://www.statsforvalteren.no/vestland/miljo-og-klima/verneomrade/nye-verneomrade/oppdrag-endring-nasjonalpark/utviding-jotunheimen/>

1.2 Om prosessen

Lokal aksept og involvering står sentralt som føresetnad for denne verneprosessen. Sjølv om kommunane òg tidlegare har vore involvert i verneprosessar har dei ikkje hatt vetorett som har gitt dei mogelegheita til å seie nei til vern. Dette er endra for denne verneprosessen.

Lokal aksept er no eit premiss både for å setje i gang sjølve verneprosessen og for eit endeleg vedtak om vern. Dette kjem tydleg fram i oppdragsbrevet frå Miljødirektoratet, der dei ber statsforvaltarane gjere følgjande:

«Avklare med berørte kommuner om det synes å være aksept for å forberede og gjennomføre videre prosess for vern av kandidatområdene i kategorien nasjonalpark. Dette inkluderer også foreslåtte omgjøringer fra landskapsvernområde til nasjonalpark. Vi legger til grunn at det skal være frivillig vern av skog på privat grunn, jf. eget avsnitt om dette.»

«Forberede og gjennomføre dialog med grunneierorganisasjoner, naturvern- og friluftslivsorganisasjoner regionalt/lokalt og samiske interesser hvor det er relevant om muligheter og utfordringer knyttet til vern av kandidatområder i kategorien nasjonalpark. Dialogen med organisasjonene bør gjennomføres så tidlig som mulig, og bør være gjennomført før kommunene tar stilling til igangsetting av verneplanprosess.»

Dersom det er lokal aksept frå ein eller fleire kommunar for vidare utgreiing av vern, for heile eller delar av utgreiingsområdet, vil vi melde oppstart av ein formell verneprosess. Om ein kommune seier ja til å starte verneprosess, og ein anna kommune seier nei, vil verneprosessen kunne starte for areala der det er lokal aksept. Ei utviding av Jotunheimen nasjonalpark i Luster kommune er altså ikkje avhengig av lokal aksept i Årdal kommune.

Ein formell verneprosess startar med å hente inn informasjon om brukarinteresser i området og moglege konsekvensar av vern. Naturverdiane i området vil også bli kartlagde. Å finne ut kva verneform som er mest aktuell for dei ulike utgreiingsområda høyrer også til denne fasa av arbeidet. Arbeidet vil vere ope og tilgjengeleg for alle, og informasjonen som kjem fram vil utgjere grunnlaget for eit verneframlegg. I dette verneframlegget vil det mellom anna vere eit framlegg til verneforskrift og verneområdegrenser. I høyringa vil det vere høve til å uttale seg for alle som ønskjer det.

I denne fasen kan kommunane nok ein gong seie nei til vern. Etter dette vil Statsforvaltaren komme med ei tilråding om vern eller ikkje-vern.

Ei eventuell godkjenning av vern gjennom kongeleg resolusjon vil difor ikkje skje utan lokal tilslutning til verneplanen.

1.3 Lokal aksept – for kva område?

Vi ønskjer at kommunestyret i Luster tek stilling til om det er lokal aksept for å starte ein verneprosess.

Vi vil understreke at kommunestyret kan seie ja til å starte ein verneprosess for deler av utgreiingsområdet, og nei til å starte verneprosess for andre delar. Dette gjeld både for areala som er aktuelle for utviding, og areala som der det er aktuelt å endre verneform.

Om det skal bli ei utviding av Jotunheimen nasjonalpark må det vere lokal aksept for dette. Difor står dialog med grunneigarar, kommunar og andre lokale aktørar heilt sentralt i prosessen. Foto: Maria Knagenhjelm

2. Verknadar av vern

2.1 Verneforskrift

Hovudmålet med å verne natur er å sikre leveområda til artar som er i området både no og i framtida. Generelt vil difor eit vern ofte bety eit forbod mot motorisert ferdsel og mot tekniske inngrep slik som nye bygningar, massetak, vegar og andre tekniske installasjonar. Men, kva for restriksjonar som gjeld for det enkelte området, vil bli tilpassa for det einskilde området som har lokal aksept for å bli utgreidd for vern. Alle

nasjonalparkar og landskapsvernområde i Noreg har sine egne verneforskrifter, og desse bestemmer restriksjonsnivået i det enkelte verneområdet.

Den bruken som er i området i dag, slik som jakt, fiske, beite, seterdrift kan i stor grad vidareførast. Eit forslag til verneforskrift vil bli utarbeidd som ein del av verneplanforslaget, og skal høyrast breitt før eit eventuelt vernevedtak, slik at alle skal kunne påverke prosessen og utfallet.

For å fange opp spesielle tilhøve knytt til lokal bruk er det vanleg å ta inn *spesifiserte dispensasjonsreglar* i verneforskrifta. Dette betyr at ein må søke om dispensasjon for å gjennomføre visse tiltak, men at det er enkelt å få dispensasjon på bestemte vilkår. Ei verneforskrift inneheld også *generelle dispensasjonsreglar*, som peiker på aktivitetar og tiltak som vernet ikkje er til hinder for, og som ein difor kan gjennomføre utan å søkje. Eit døme på dette er at vernet i Utladalen landskapsvernområde og Jotunheimen nasjonalpark ikkje er til hinder for drift og vedlikehald av eksisterande energi- og kraftanlegg og naudsynt istandsetjing ved akutt utfall (§ 3 pkt. 1.2 i begge verneforskriftene).

2.2 Forvaltning

I Noreg blir dei større verneområda, slik som nasjonalparkar, forvalta etter ein lokal forvaltningsmodell. I desse verneområda er det lokale verneområdestyre som er delegert forvaltningsmyndigheit og ser til at verneforskrifta blir etterlevd.

Verneområdestyra er sett saman av representantar frå dei kommunane og fylkeskommunane som har areal i verneområdet. Lokalt tilsette verneområdeforvaltarar fungerer som sekretariat for styret. Desse har kontor på lokale forvaltningsknutepunkt. Tre nasjonalparkforvaltarar (Jotunheimen, Breheimen og Jostedalsbreen) har kontor i Gaupne.

Verneområdestyra har også i oppgåve å utarbeide/revidere ein forvaltningsplan for området. Dette blir gjort gjennom opne prosessar der alle kan kome med innspel. I forvaltningsplanen blir verneforskrifta greidd ut og presisert. Forvaltningsplanen gir difor viktige retningslinjer for forvaltningspraksisen. Det blir no arbeidd med å revidere forvaltningsplanen for Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde. Statens naturoppsyn (SNO) står for oppsyn i verneområda.

Det er naturleg å ta utgangspunkt i verneforskriftene for Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde i eventuelle utvidingsområde. Verneforskrifta for Jotunheimen finn du her: <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2014-11-14-1398> og verneforskrifta for Utladalen landskapsvernområde finn du her: <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2014-11-14-1399>

Eventuelle utvidingsområde vil bli forvalta av eksisterande forvaltningsmyndigheit. Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen har representantar frå alle kommunar med areal i Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde. I

inneverande periode er det ordførar Ivar Kvalen som er Luster kommune sin representant i nasjonalparkstyret.

Luster kommune har mykje erfaring med å vere ein nasjonalparkkommune, og veit difor mykje om kva områdevern fører med seg. Kommunen tiltrekk seg kvart år mange tilreisande som kjem for å sjå den storslagne og urørte naturen. Breheimsenteret i Jostedalen er autorisert besøkssenter for Jostedalsbreen og Breheimen nasjonalparkar, og nyleg vedtok Miljødirektoratet at det nye besøkssenteret på vestsida av Jotunheimen blir plassert i Fortun.

2.3 Skilnadar mellom nasjonalpark og landskapsvernområde

Det er nokre generelle skilnadar mellom landskapsvernområde og nasjonalparkar. Desse skilnadane speglar seg ofte i verneforskrifta for det enkelte området. I nasjonalparkar er det naturen som står i fokus, og nasjonalpark er generelt ei strengare verneform enn landskapsvernområde. Kulturlandskap (stølar, etc.) er ein viktig del av mange landskapsvernområde. Å bevare landskapsbiletet og landskapsopplevinga er ein sentral målsetting ved oppretting av landskapsvernområde. Difor er det ofte fleire dispensasjonsreglar knytt til skjøtsel av kulturlandskap i verneforskrifter for landskapsvernområde enn i verneforskrifter for nasjonalparkar, også fordi det er meir kulturlandskap inkludert i landskapsvernområde enn i nasjonalparkar. Historisk sett har det også vore akseptert eit større innslag av tekniske installasjonar (vegar, hytter, og liknande) i landskapsvernområde enn i nasjonalparkar.

Desse skilnadane finn vi att når vi samanliknar reglane for Utladalen landskapsvernområde og Jotunheimen nasjonalpark. Det er mange dispensasjonsreglar knytt til skjøtsel av kulturlandskapet i forskrifta for Utladalen landskapsvernområde. I Utladalen landskapsvernområde er det og meir infrastruktur enn i Jotunheimen nasjonalpark. Ikkje berre knytt til gardane og stølane i Utladalen, men òg knytt til regulerte vassdrag i dei austlege sidedalane til sjølve Utladalen.

Vi har fått i oppdrag å undersøkje om det er aksept for å gjere om delar av Utladalen landskapsvernområde til nasjonalpark. Det er mest aktuelt å endre verneform i dei delane av landskapsvernområdet der det ikkje lenger er aktiv primærnæringsdrift, og der det ikkje er regulerte vassdrag og bekkeinntak. Ein gjennomgang av verneforskriftene for Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde syner at det er små skilnadar mellom grunneigars rådigheit i nasjonalparken og landskapsvernområdet. I første rekkje ynskjer ein å innlemme sidedalane på vestsida av Utladalen, med minst mogleg tekniske inngrep frå før. Ei omgjerding av verneform her vil truleg ha lita praktisk betydning for brukarar med beitedyr og stølshus.

2.4 Tiltak i verneområde

Etter at eit verneområde er oppretta vil verneområdeparkstyret kunne be om midlar for å utføre tiltak i verneområdet. Det er verneområdestyret som sjølv prioriterer kva tiltak dei vil bestille midlar til. Utbetring og tilrettelegging av stiar, opparbeiding av innfallsportar, tilrettelegging for styrt beiting med sau, hest og geiter og restaurering av kulturminne er døme på kva det har vore gitt tiltaksmidlar til i Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde dei seinare åra.

2.4.1 Tilrettelegging av stiar

Jotunheimen er ein av dei mest besøkte nasjonalparkane i landet. Det er mange attraktive turmål innanfor vernegrensene, og høg ferdsel over mange år har gitt stor stislitasje på enkelte strekningar. Sidan 2005 har det blitt gitt midlar til forsterkingstiltak på nokre av dei mest brukte stiane, slik som stien over Besseggen og stien til Fanaråken. Det er også gjort tiltak på stiar både i Avdalen og frå Vetti. I 2023 vil det bli gjort tilsvarande tiltak på stien frå Vetti til brua over Morka-Koldedøla, og eit restaureringsarbeid med revegetering av villstiar på juvkanten over Vettisfossen held fram og blir avslutta i år. Tiltaka er gjort i regi av Statens naturoppsyn, Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen, og er finansiert av Miljødirektoratet gjennom tiltaksmidlar til verneområde.

Tiltak på stiar med stor ferdsel og slitasje. Erosjon (til venstre) og utførte erosjonssikringstiltak (til høgre) på stien til Besseggen fra Gjendesheim i Vågå. Foto: SNO/Harald Klæbo.

2.4.2 Rundtur på Sognefjellet

«Utkikkspunkt Sognefjellet» i Lom vart opna i 2018. Som pilot for merkevara Noregs nasjonalparkar fekk Jotunheimen i oppdrag å etablere ein hovudinnfallsport som skulle stå fram som ein profileringsstad for nasjonalparkar generelt og Jotunheimen spesielt.

Med bakgrunn i dette er det etablert eit utkikkspunkt ved Sognefjellshytta der reisande over Sognefjellet kan stoppe, strekke på beina, gå ein liten rundtur og få eit inntrykk av

nasjonalparken. Turen er på litt over ein kilometer rundt vestre del av Fantesteinsvatnet. Gangbane, bru og sti over til sørsida av vatnet er universlt utforma, og det er tilrettelagt for at alle skal kunne ta seg fram. Avstikkaren opp til utkikkspunktet er vanleg tursti, og her får dei besøkande flott utsikt mot store fjellmassiv i nasjonalparken som Hurrungane, Fannaråki og Smørstabbtindane.

På anlegget ved Sognefjellshytta i Lom spelar arkitekturen saman med norsk høgfjellsnatur. Her er det etablert ein universelt utforma gangsti. På rundturen får ein god utsikt inn i den urørte og storslagne naturen i Jotunheimen nasjonalpark. Foto: Kari Sveen.

2.4.3 Ny utsiktsrampe ved Vettisfossen

Sommaren 2023 er det offisiell opning av det nye utkikkspunktet ved Vettisfossen. Vettisfossen ligg i Utladalen landskapsvernområde, og med eit fritt fall på 275 meter er det den høgste uregulerte fossen i Noreg. Den gamle utsiktsrampe ved Vettisfossen var moden for utskifting, og nasjonalparkstyret bestemte seg difor for å bygge ei ny, finansiert av tiltaksmidlar frå Miljødirektoratet, samt pengegåver frå Sparebankstiftinga Sogn og Fjordane og Stiftelsen UNI. I tillegg vart stien som tidlegare gjekk heilt ute på kanten av stupet flytta inn på trygg grunn, slik at det no skal vere tryggare å besøke Vettisfossen.

*Den nye utsiktsrampa ved Vettisfossen legg til rette for ei trygg og spektakulær oppleving.
Foto: Eldrid Nedrelo.*

2.4.4 Tilrettelegging for meir beite – samarbeid med lokalt landbruk

Attgroing som følgje av klimaendringar og mindre beitetrykk i utmarka fører til tap av biologisk mangfald – også innanfor verneområda. I Jotunheimen, som i mange andre verneområde, samarbeidar landbruksnæringa og vernemyndigheitene om å halde beitetrykket oppe og stimulere til meir beite i viktige område.

Utladalen har eit særeige, flott og godt skjøtta heilskapleg kulturlandskap, med ulike kulturmarkstypar av nasjonal og regional verdi. Gjennom avtale om kjøp av tenester med SNO har Naturhuset gjennomført årleg skjøtsel i Utladalen dei siste 25 åra. Skjøtselsarbeidet her har pågått i medhald av ein skjøtelsplan sidan 1998, og både Naturhuset, SNO og frivillige lokalt har vore involvert i arbeidet. I 2022 vart det kjøpt tenester frå Utladalen Naturhus til skjøtsel i Utladalen for 550 000 kroner (tenestekjøp via SNO).

I tillegg vart det kjøpt tenester for 30 000 kroner til skjøtsel av Utladalen Sameige i øvre Utladalen og ved Gjendebu. I 2022 fekk Storådalen beitelag 80 000 kroner for styrt beiting og skog/krattrydding i kulturlandskapet ved Gjendebu. Lom fjellstyre utfører også noko skjøtsel i dette området som ein del av tenestekjøpet SNO har med fjellstyret.

Ved Gjendebu har også nasjonalparkforvaltninga arbeidd saman med beitelaget for å rydde attgrodde område for å auke beitekvaliteten og opne seterlandskapet. Nasjonalparkstyret har i dei seinare åra kjøpt tenester av medlemmar i beitelaget for slik rydding.

2.4.5 Restaurering av kulturminne

Gamle steinhus og sel i fjellområda fortel om korleis folk før nytta fjellområda til beite og setring. Nasjonalparkforvaltninga har gjeve tiltaksmidlar til restaurering av eit betydeleg tal kulturminne i Jotunheimen og Utladalen. Dei fleste steinhusa er i dag restaurerte blant anna ved hjelp av tiltaksmidlar prioritert av nasjonalparkstyret.

Restaurering av steinhus i Utladalen. Foto: Rigmor Solem, SNO.

2.5 Erstatning

Reglane for erstatning for økonomisk tap på grunn av eit vernevedtak blir regulert i naturmangfaldlova § 50:

En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter § 42.

Som igangverande bruk reknast den bruken som går føre seg på vernetidspunktet. Skogbruk blir sett på som igangverande verksemd uansett aktivitetsnivå på vernetidspunktet, og vil difor utløyse erstatning. I dei aktuelle utgreiingsområda er det ikkje inkludert område med skog, og i hovudsak vert skog i dag verna gjennom ordninga for frivillig skogvern.

Eit område der det til dømes ligg føre ein godkjend plan for grustak vil utløyse erstatning. Ein kan få erstatning for restriksjonar på bruksendring som krev eit offentleg løyve (til dømes hyttebygging, kraftutbygging, vegbygging, nydyrking og liknande) viss endeleg løyve vart gitt før det vart kunngjort oppstart av verneplanarbeidet. Ein kan

berre krevje erstatning for økonomisk tap som er ein direkte konsekvens av vernevedtaket.

3. Om utgreiingsområda

Grensene til Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde har vore uendra sidan dei vart oppretta i 1980. I 2014 vart verneforskriftene revidert.

Verneforskrifta for Jotunheimen nasjonalpark slår fast at formålet med vernet er *«å ta vare på eit stort, samanhengjande og villmarksprega naturområde i overgangen mellom austlandsk og vestlandsk fjellnatur som inneheld særprega og representative økosystem og landskap utan tyngre inngrep»*.

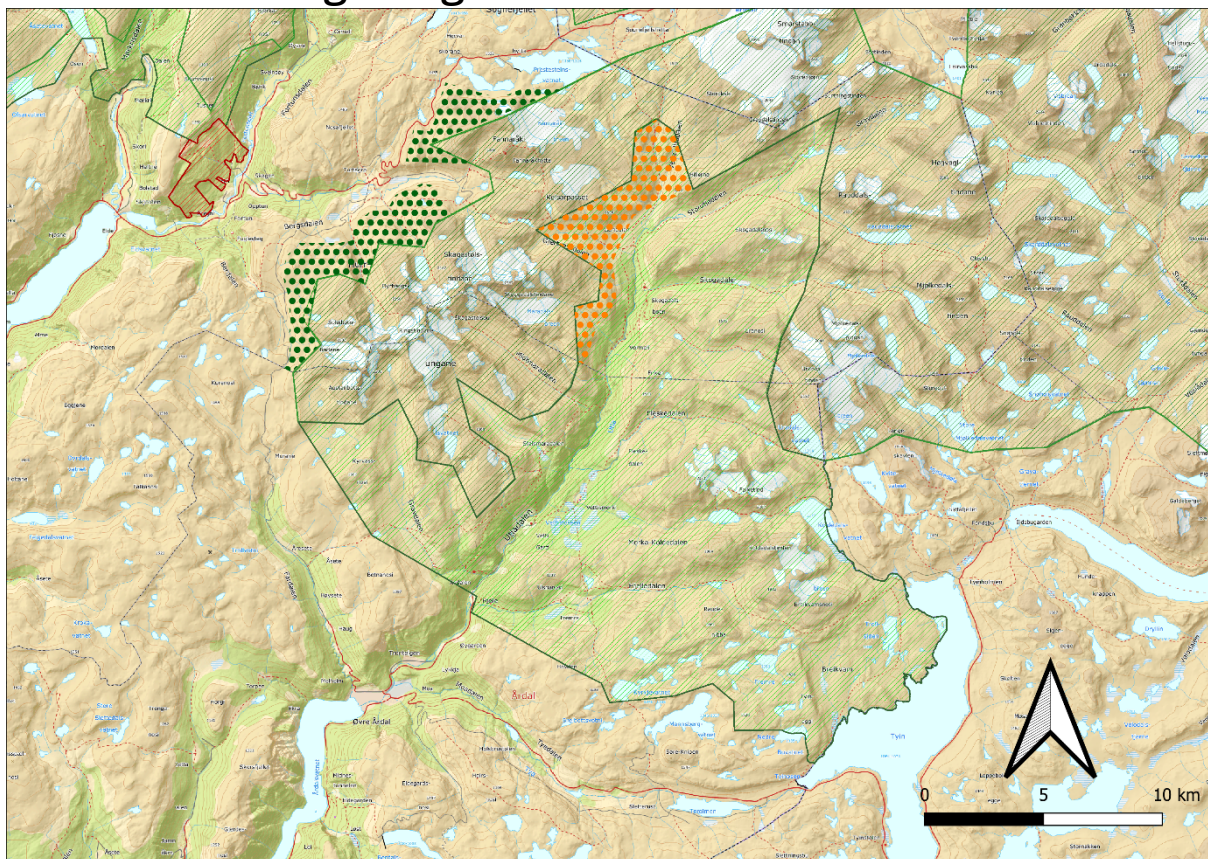
Vidare i formålsparagrafen heiter det at formålet med vernet er å ta vare på

- eit høgfjellsøkosystem med eit eigenarta og variert naturmangfald, medrekna artar, bestandar, naturtypar og geologi
- store alpine fjellmassiv med brear og spisse tindar med dei høgste fjelltoppane i Noreg
- vakre og eigenarta landskap
- fjellvatn og vassdragsnatur
- særprega geologiske førekomstar
- leveområde for villreinen
- kulturminne

At ålmenta skal ha høve til å oppleve uforstyrra natur gjennom enkelt og naturvenleg friluftsliv blir og vektlagt i verneforskrifta sin føremålsparagraf.

Mykje har endra seg på førti år. Både måten vi brukar naturen på og kunnskapen vi har om den er annleis no enn då Jotunheimen nasjonalpark vart oppretta. Vi veit meir om kva faktorar som utgjer trugsmål mot naturmangfaldet vårt, og meir om kva tiltak vi bør gjere. I tillegg veit vi at klimaet er i endring. Desse faktorane ligg alle til grunn for at det blir foreslått ei utviding av Jotunheimen nasjonalpark. I dette kapittelet vil vi fyrst skildre sjølve utgreiingsområdet, og presentere dei overordna verneverdiane i området. Deretter vil vi sjå nærare på verneverdiane i dei enkelte delområda av utgreiingsområdet.

3.1 Kart over utgreiingsområda i Luster kommune

Figur 1. Utgreiingsområdet for utviding av Jotunheimen nasjonalpark i Luster kommune er markert med grøne prikkar. Både nasjonalpark og landskapsvernområde er aktuelle verneformar for utgreiingsområda, og ein eventuell verneprosess vil avklare kva verneform som er best for det enkelte området. Områda der det er aktuelt å endre verneform frå landskapsvernområde til nasjonalpark er markert med oransje prikkar.

Utgreiingsområdet er markert i figur 1. Skraveringa på kartet er ikkje meint som eit nøyaktig forslag til kvar eventuelle grenser skal gå. Å finne ut kvar nye grenser skal gå vil vere ein viktig del av ein eventuell verneprosess.

I resten av kapittelet har vi delt inn utgreiingsområdet i to: området mellom Prestesteinsvatnet og Berdalsbandet, og dei vestlege sidedalane i Utladalen landskapsvernområde som det er aktuelt å endre til nasjonalpark. Verneverdiane og brukarinteressene i desse to områda blir skildra under.

3.2 Om verneverdiane i området

Ved opprettinga av Jotunheimen nasjonalpark i 1980 var det det alpine høgfjellet som var i fokus. Lågareliggende område vart stort sett haldne utanfor vernegrensene, og det var stort sett statsgrunn som vart verna i 1980. På grunn av desse avgrensingane var det

fleire område som ikkje var aktuelle for vern i 1980 som i dag vurderer har store verneverdiar.

Viss vi får lokal aksept for å starte ein verneprosess vil ein viktig del av prosessen vere å hente inn meir kunnskap om naturkvalitetane i området.

3.2.1 Villreinen i Vest-Jotunheimen

Noreg har eit særleg ansvar for å ta vare på villreinen. To viktige internasjonale avtalar byggjer under dette:

- Konvensjonen om biologisk mangfald (CBD) er ei global avtale om bevaring og berekraftig bruk av biologisk mangfald. Konvensjonen tredde i kraft 29. desember 1993.
- Bernkonvensjonen om vern av ville europeiske planter og dyr og deira naturlege leveområde. Avtala legg særleg vekt på vern av truga og sårbare artar, mellom anna dyreartar som vandrar over større område.

Den internasjonale naturvernunionen, IUCN, sette i 2016 villreinen på den globale raudlista for truga artar, som følgje av ein global tilbakegang på om lag 40 prosent dei siste 21-27 år. I 2021 vart villreinen plassert på den norske raudlista, som «nær truga».

Villreinstamma i Vest-Jotunheimen sitt leveområde ligg delvis innanfor dei noverande verneområdegrensene. Å ta vare på leveområda til denne villreinstamma er og ein del av verneformålet for nasjonalparken. Bestandsmålet til denne villreinstamma er på om lag 400 dyr, og den delen av utgreiingsområdet som ligg vest for Utladalen er særleg viktige område for desse dyra.

Ein rapport om tilstanden til villreinstamma i Vest-Jotunheimen vil vere klar hausten 2023, og bringe på bana meir detaljert kunnskap om korleis villreinstamma nyttar seg av området. Denne informasjonen vil vere eit viktig supplement til det vi allereie veit om villreinen i Vest-Jotunheimen, og vere relevant i det vidare arbeidet med ei eventuell utviding av nasjonalparken.

Noreg har eit internasjonalt ansvar for villreinen. Ved å utvide nasjonalparken kan ein sikre at viktige trekk- og beiteområde for villreinstamma i Vest-Jotunheimen blir liggjande urørt – også i framtida. Foto: Øyvind Angard.

3.2.2 Verneområda som økologiske nettverk

Det er fleire faktorar som bestemmer om eit økologisk nettverk er robust eller ikkje. To av dei viktigaste faktorane er kor stort området er, og kor langt det er til næraste liknande område. Å skape meir robuste økologiske nettverk er trekt fram som eit viktig mål både i Stortingsmeldinga «Natur for livet», men også i oppdraget vi har fått frå Miljødirektoratet. Å trekke vernegrensene nedover i terrenget slik at ein større høgdegradient blir verna vil både sikre eit større areal, men også ein meir effektiv spreingskorridor for artar. Slike trekk-korridorar vil til dømes kunne bidra til at artar kan flytte seg oppover i terrenget når klimaet blir varmare.

Norsk institutt for naturforskning, NINA, publiserte i 2019 ein rapport der dei presenterte korleis dei områda som var aktuelle for supplerande vern verka inn på verneområda sin funksjon som økologiske nettverk og toleranse for klimaendringar. Konklusjonen var at dei områda som då var aktuelle for supplerande vern både ville gjere at verneområda heng meir saman som økologiske nettverk, og at dei vil bidra til å dekke ein noko større klimavariasjon i verneområda.

Områda rundt Jotunheimen vart særleg trekt fram i samandraget i NINA-rapporten: «Sammenhengen, eller konnektiviteten, i nettverket blir spesielt god rundt større nasjonalparker som Jotunheimen, og bedres dessutan i Finnmark og Sør-Norge.». I tillegg slår NINA fast at «Områdene med nye eller utvidede nasjonalparker foreslått for supplerende vern øker dekningen av områder med lave temperaturer, særlig om sommeren. Relativt kalde områder, særlig fjellområder, kan vise seg å være spesielt viktige for robusthet mot klimaendringer, da en gjennomsnittlig temperaturøkning kan føre til at mange arter trekker nordover og oppover for å finne passende klimatiske forhold.». Heile NINA-rapporten finn du her: <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2595525> .

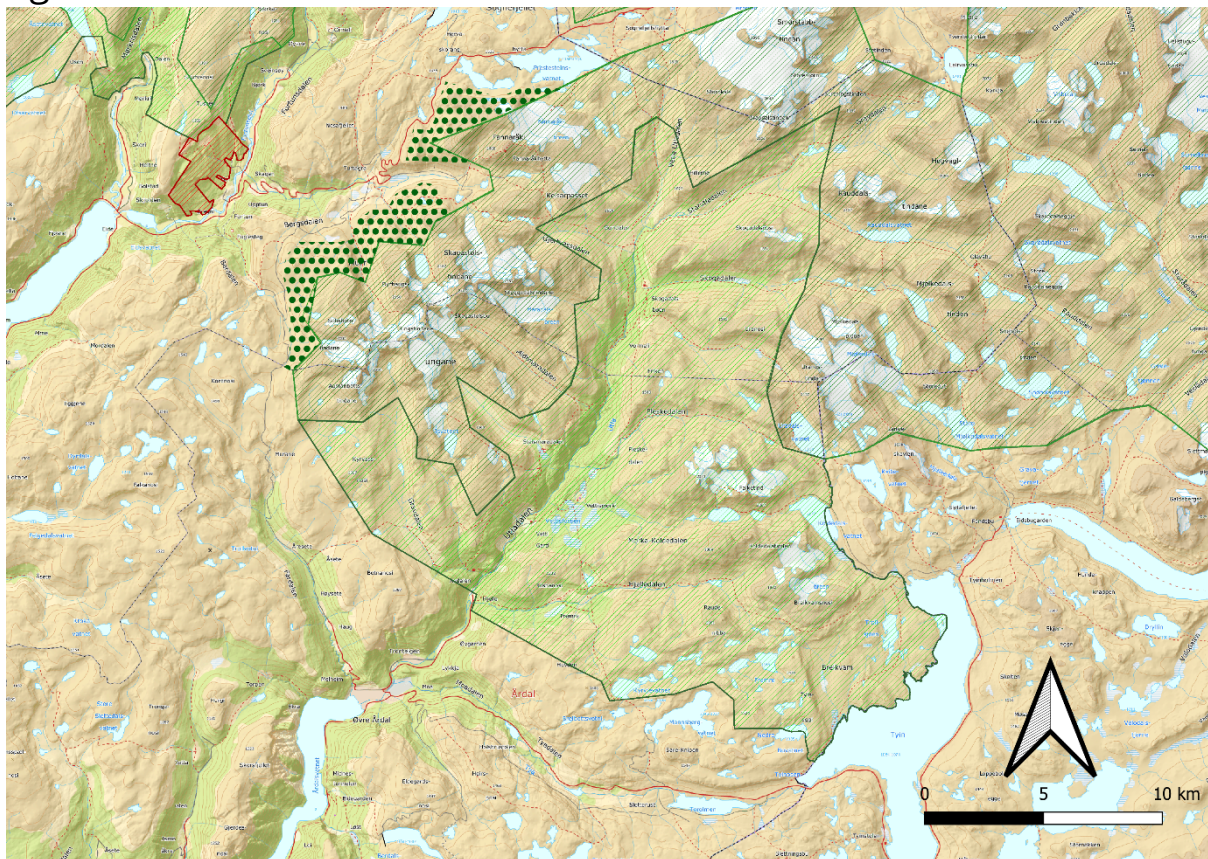
Å gjere det økologiske nettverket i og rundt Jotunheimen nasjonalpark meir robust gjennom å utvide verneområdet vil difor vere viktig for å kunne ta vare på desse naturområda for framtidige generasjonar.

Staten ønskjer å ta vare på norsk natur til glede for kommande generasjonar. I dette arbeidet er områdevern eit av dei viktigaste verktøya vi har. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

3.3 Verneverdiar og brukarinteresser i dei ulike delområda

3.3.1 Aust for riksveg 55 og Tindevegen, mellom Prestesteinsvatnet og Berdalsbandet

Figur 2. Dei grøne prikkane viser utgreiingsområdet aust for riksveg 55 og Tindevegen, mellom Prestesteinsvatnet og Berdalsbandet. Merk at Helgedalen ikkje er inkludert i utgreiingsområdet.

Dette området strekk seg frå Prestesteinsvatnet i nord til Berdalsbandet i sør, og ligg som eit belte vest for den noverande vernegrensa til Jotunheimen nasjonalpark. Området kan karakteriserast som låg- til mellomalpin sone. Vegetasjonen i området er mangelfullt kartlagt, men i Naturbase er det registrert eit kalkrikt område nedst på Dyrhaugsryggen. I slike kalkrike område er det ofte ein rik flora. Difor er plantelivet i dette området interessant å kartlegge nærare.

Villreinstamma i Vest-Jotunheimen nyttar seg av dette området. Her finn vi både beiteområde og trekkveggar. Bruken av trekkvegane er heilt avgjerande for at villreinen skal kunne flytte seg mellom beiteområda på Feigumhalvøya og beiteområda nordaust for Tindevegen. Dei vil også kunne ha ein viktig verdi med tanke på utveksling av dyr mellom Jotunheimen og Reinheimen-Breheimen.

Dei siste vintrane har reinsflokkene halde seg i sørleg del av Gruvefjellet, og kryssa over mot Austanbotn - Botnanosi - Gravdalen. Desse åra har ikkje flokkene vore over til Luster og områda rundt Fannaråki om vinteren. Vi veit ikkje sikkert kvifor flokkene ikkje har vore på Luster-sida på vinteren dei siste åra. Det kan vere på grunn av naturlege variasjonar i

trekkmønsteret, eller på grunn av ulike forstyrringar som gjer at reinen ikkje vil trekke inn i området (til dømes dårleg beite eller menneskeleg forstyrring). På våren og sommaren går simlene og kalvane lenger ut på Feigumhalvøya, medan bukkane held seg i meir nordlege område. Når hausten kjem samlar flokken seg att. Eit utvida vern av Jotunheimen nasjonalpark kan sikre at delar av desse viktige beiteområda og trekkvegane blir skåna mot nedbygging i framtida.

Med eit varmare og våtare klima er det grunn til å tru at risikoen for at beiteområde blir kapsla inn i is på vinteren kjem til å auke. Å sikre at villreinen har mogelegheit til å trekke mellom leveområda sine blir difor viktig også i framtida. Når rapporten om arealbruken til villreinen i Vest-Jotunheimen blir klar vil vi få vite meir om korleis reinen nyttar seg av desse områda. Rapporten vil bli ein sentral del av kunnskapsgrunnlaget i ein eventuell verneprosess.

Å trekke verneområdegrensene nedover i terrenget vil sikre at ein vernar ein større høgdegradient. Dette gjer verneområdet og omkringliggjande område meir robuste mot klimaendringar, mellom anna fordi det er med på å sikre trekk-korridorar for artar som må trekke oppover i terrenget grunna temperatúrauke.

Både sommar og vinter er dette området ein populær innfallsport for folk som vil gå på tur i Hurrungane. Ei fornuftig forvaltning av området er difor særskild viktig for å kunne ta vare på dei naturkvalitetane som er her; særleg med tanke på villreinen. Dette gjeld uavhengig av om området er verna eller ikkje, og er også noko grunneigararar i området er opptekne av. Denne tematikken vil også vere sentral i ein verneplanprosess.

Norsk Tindeklubb har ei hytte i Skagadalen, som ligg innanfor utgreiingsområdet. Foreininga stiller seg positive til ei utviding av Jotunheimen nasjonalpark. Samstundes peiker dei på at det er viktig for dei å fortsatt kunne drive utvendig vedlikehald av hytta dei har i Skagadalen og transportere ved og varer til hytta eit fåtal gongar i løpet av året.

IL Fanaråk har hatt aktivitet i området rundt Fannaråki, Turtagrø og Dyrhaugsryggen, mellom anna i form av skiløypekøyning og arrangement som Fannaråken Opp og Tinderittet. Det er nokre år sidan Fannaråken opp og Tinderittet har vorte arrangert, men idrettslaget har tidlegare fått løyve til å ha desse arrangementa innanfor noverande vernegrense.

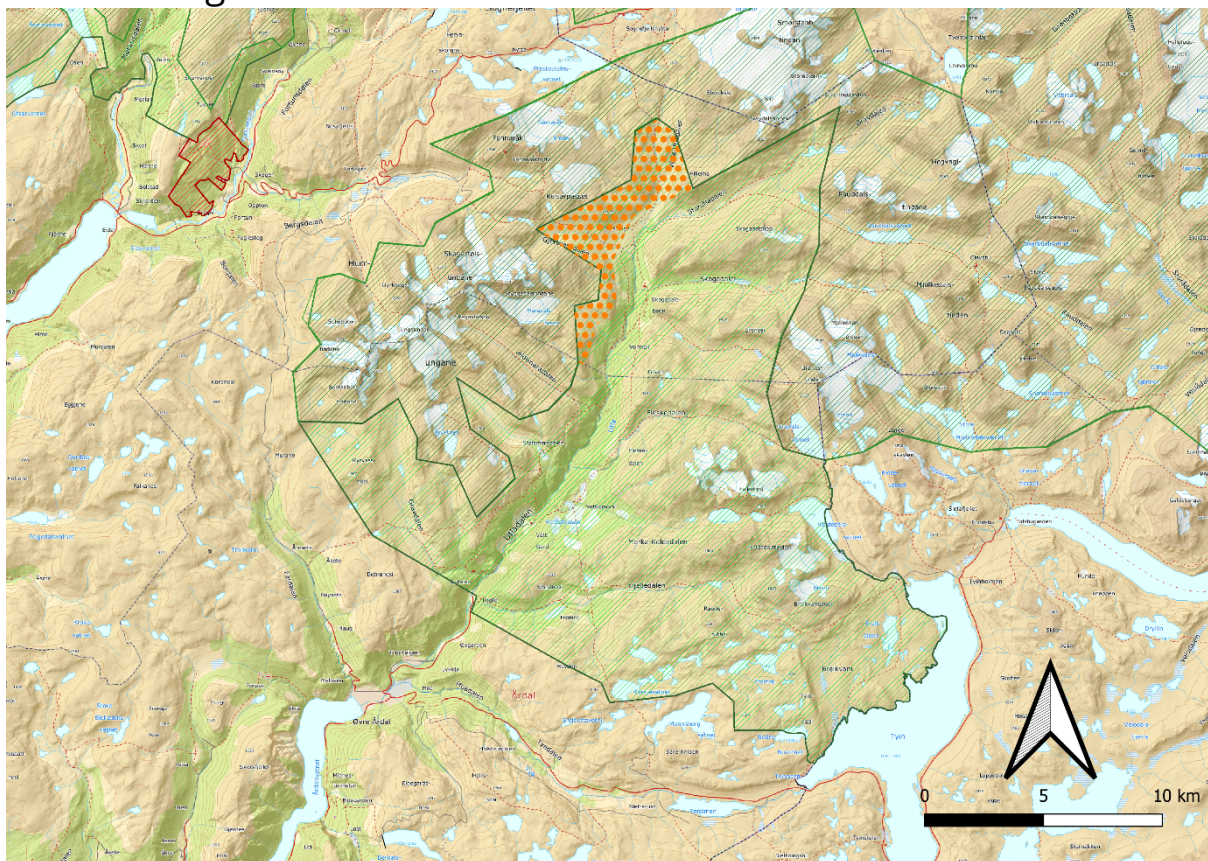
Redningstenesta er viktig beredskap, og operativ aktivitet vil ikkje bli avgrensa av ei mogeleg utviding av nasjonalparken. I noverande verneforskrift heiter det at øvingsaktivitet skal skje utanfor verneområde, der dette er mogeleg. Kjentmannskøyning kan skje innanfor verneområdegrensene dersom det er naudsynt, og politiet og verneområdestyret har ein god dialog rundt desse spørsmåla. Luster Røde Kors har uttrykt ønskje om å vere med i ei referansegruppe dersom det blir starta ein verneplanprosess.

Mellom Fortun og Øvre Årdal går det kraftliner som er viktige for industrien i Årdal. I løpet av prosessen har vi fått spørsmål om ei mogeleg oppgradering av kraftlinene kan kome i konflikt med ei mogeleg utviding av nasjonalparken langs Tindevegen. Dette kan vere ei relevant problemstilling, men per no har vi ikkje god nok kjennskap til

oppgraderingsplanane for kraftlinene til å vurdere i kva grad det er konfliktfullt. Dette vil vi greie grundig ut i ein eventuell verneprosess. 420 kV-kraftlina i vest vil ikkje inngå i eit eventuelt framtidig verneområde.

Det er ein del aktivitet og installasjonar knytt til vasskraft i området, slik som nedst i Skagadalen og Ringsdalen og inst i Helgedalen. Vi ønskjer ikkje å inkludere bekkeinntak og liknande infrastruktur i nasjonalparken, og desse områda er difor ikkje inkludert i utgreiingsområdet.

3.3.2 Vestlege sidedalar til Utladalen i Luster kommune

Figur 3. Dei oransje prikkane viser områda i noverande Utladalen landskapsvernområde det kan vere aktuelt å leggje til i Jotunheimen nasjonalpark.

Dei vestlege sidedalane til Utladalen ligg i dag i Utladalen landskapsvernområde. I desse sidedalane er ikkje elvane påverka av vasskraftutbygging, og det er mindre landbruksaktivitet enn det var på vernetidspunktet. Å inkludere desse områda i Jotunheimen nasjonalpark vil vere med å skape ei meir naturleg avgrensing av nasjonalparken, då desse høgareliggjande sidedalane naturleg høyrer saman med dei alpine fjelltoppane rundt. Dei vestlege sidedalane til Utladalen er også viktige for villreinbukkane. Rundt breelvene kan det også vere eit interessant planteliv som det kan vere interessant å undersøkje nærare, då ein ikkje finne liknande økosystem mange andre stader i landet. Stølsområda Øysteinbøen og Guridalen vil ikkje bli inkludert i ei eventuell omgjerding av vernestatus, men framleis vere i Utladalen landskapsvernområde.

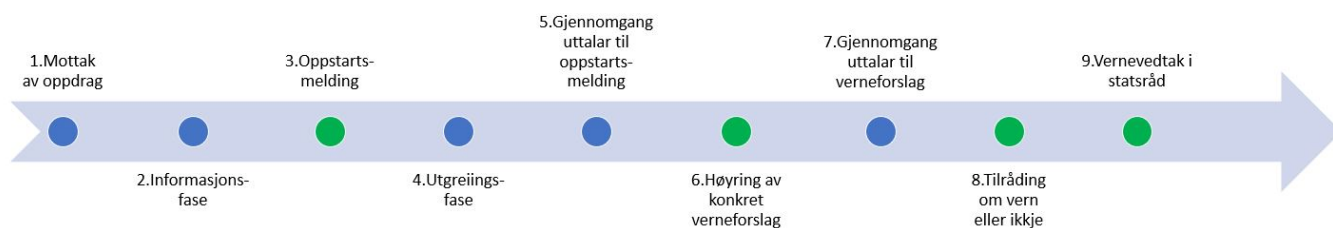
4. Vegen vidare

Dersom Luster kommune seier ja til å starte ein verneprosess for heile eller delar av utgreiingsområdet vil Statsforvaltaren fyrst ha eit møte med kommunen for å drøfte det vidare arbeidet. Eit viktig tema å diskutere er oppretting av lokale referansegrupper, der også representantar frå grunneigarane må vere med. Samansettinga av referansegruppene må bli utforma i samarbeid med kommunen. Vi ønskjer å ha desse gruppene på plass så tidleg som mogeleg, slik at vi også kan diskutere innhaldet i ei oppstartsmelding med dei. Dersom både Luster og Årdal kommunar seier ja til å starte ein verneprosess, vil det vere naturleg å samkøyre verneprosessen i dei to kommunane.

Det fyrste formelle steget vil vere å sende ut ei melding om oppstart av verneplanprosess. Formålet med ei oppstartsmelding er å informere, skape arenaer for medverknad i prosessen og eit godt grunnlag for å vurdere konsekvensar og utarbeide eit verneforslag. Oppstartsmeldinga blir lagt ut på høyring, og vi vil ha innspel på denne. I oppstartsmeldinga vil vi mellom anna liste opp tema for utgreiing, for å kunne vurdere konsekvensane av eit eventuelt vern betre. Døme på tema kan vere flora og fauna, landskap og kvartærgeologi, landbruksinteresser, friluftsliv og reiseliv, og kulturmiljø/kulturminne.

Etter at vi har henta inn meir kunnskap vil vi legge fram eit konkret forslag til vernegrenser og verneforskrift. Dette verneframlegget blir lagt ut på høyring. Om det ikkje lenger er aksept frå kommunen vil vi ikkje tilrå vern eller endring av vernestatus for dei areala det ikkje er aksept for.

Etter høyring vil vi sende ei fagleg tilråding til Miljødirektoratet, som så sender si tilråding vidare til Klima- og Miljødepartementet. Dette kan så ende opp med eit vernevedtak i statsråd.

Figur 4. Illustrasjon over verneprosess over ni etappar. Vi er no i fase to. I fase seks er det naturleg at kommunane tek endeleg stilling til eit eventuelt verneforslag. Dei grøne punkta syner formelle steg.

5. Innspel til prosessen

Så langt i prosessen har det vore viktig å få synspunkt frå kommune, grunneigarar og andre lokale interesser. Dette har vi gjort ved å halde møter med politisk og administrativ leiding, orientert kommunestyret, halde folkemøte og grunneigarmøte. Referat frå dei ulike møta er lagt ved dette dokumentet. I tabellen under kan du sjå ei kortare oppsummering av innhaldet i møta. Andre innspel vi har fått er også oppsummert i tabellen.

Ein fellesnemnar frå møta er at grunneigarane har vore opptekne av at synspunkta deira må bli høyrte av kommunen før kommunen tek stilling til om det er lokal aksept for å starte verneprosess.

Tabellen nedanfor er ei oppsummering av møtereferata/innspele vi har fått. Sjølv om vi har oppsummert så presist vi kan, er det mogeleg at nyansar kan gå tapt. Difor vil vi også oppfordre lesaren til å gjere seg kjent med dei fullstendige referata/innspele, som du finn på heimesidene våre: <https://www.statsforvalteren.no/nn/vestland/miljo-og-klima/verneomrade/innleiande-dialog-om-mogeleg-utviding-av-jotunheimen/>. Dei innspele vi har fått utanom møta vi har hatt er lagt ved i sin heilskap.

Luster kommune	Oppsummering av innspele. Sjå vedlegg for å lese møtereferata i sin heilskap.
Orienteringsmøte, Luster kommune, 7. september 2022	Dette var eit fyrste møte med kommunen for å orientere om oppdraget vi har fått med supplerande vern, og for å få innspel til den vidare prosessen. Kommunenen peiker på at det vil vere viktig at grunneigarar og andre organisasjonar med interesser i området blir høyrte, før kommunen seier ja eller nei til å starte verneplanprosess. Beiting, turløp og master til naudnett o.l. blir trekt fram som brukerinteresser i området. Det er eit ønskje om at Statsforvaltaren orienterer kommunestyret om denne prosessen, og ein aktuell dato for dette kan vere i møtet 20. oktober.
Kommunestyremøte i Luster, 20. oktober 2022	Statsforvaltaren orienterte kommunestyret om oppdraget om supplerande vern. Det kom spørsmål om skilnaden mellom nasjonalpark og landskapsvernområde, og om skiløypekøyning/skirenn opp mot Dyrhaugsryggen og om motbakkeløp mot Fannaråki. Det kom og spørsmål om kva fordelane er for grunneigarane. Det vart ikkje skrive referat frå møtet, men det ligg lenke til videoopptak av møtet på Statsforvaltaren i Vestland sine heimesider.
Møte med grunneigarar i Skjolden, 23.03.2023	Statsforvaltaren orienterte om oppdraget, prosessen og om kva naturkvalitetar/brukarinteresser dei ser i området. Ein viktig del av ein eventuell verneprosess vil vere å hente inn meir kunnskap. Det er difor viktig med innspel om kva brukarinteresser det er i området.

	Ein grunneigar peika på at verneforskrifta i Utladalen landskapsvernområde er omtrent like streng som verneforskrifta i Jotunheimen nasjonalpark, men at nasjonalparkstatusen vil kunne dra meir folk og gjere området meir «attraktivt». Det er allereie mykje folk som ferdast i området, og dette er eit problem for villreinen. Turistane sin aktivitet i området er ein større trugsel for villreinen enn grunneigarane sin aktivitet. Det vart spurt kva heimlar og juridisk grunnlag som finst for å avgrense ferdselen her når villreinen trekk inn i området. Statsforvaltaren svara at § 5 f i verneforskrifta gir Miljødirektoratet ein mogelegheit til å «regulere eller forby ferdsel som kan skade naturmiljøet», men at SFVL ikkje har erfaring i om denne verneregelen har blitt brukt i slike samanhengjer. Likevel er det andre tiltak som er meir aktuelle for å regulere ferdsel, slik som utbetring/fjerning av stiar, opparbeiding av innfallsportar/parkeringsplassar, målretta informasjonsarbeid og liknande. Det kom også innspel om at ein ved å trekkje grensene heilt ned mot vegen vil gjere det for enkelt å besøke nasjonalparken. Statsforvaltaren viste til døme med stirunden med den tynne brua ved Sognefjellshytta, der ein med god tilrettelegging gjev folk ein «nasjonalpark-oppleving» utan at dei er innanfor vernegrensa eller bidreg til å slite ned sårbar natur. Det vart trekt fram positive erfaringar med landskapsvernet i Mørkridsdalen. Samstundes vart det presisert at det er heilt andre utfordringar i utgreiingsområdet for ei mogeleg utviding i Jotunheimen enn i Mørkridsdalen. Andre grunneigarar fortalte om negative erfaringar med det som skjedde når Jotunheimen og Utladalen fekk vernestatus, då det vart opplevd som at vernet «vart tredd nedover hovudet» på brukarane og at det vart vanskelegare å sjå til selet sitt i snøtunge vintrar. At alle aktørar i området skal oppleve det same restriksjonsnivået vart trekt fram som svært viktig. Fleire var einige om at det er viktig at lokalsamfunnet får noko att for eit vern – at det kjem dei til gode på eit vis. Det vart nemnt at står eit tomt hus i Fortun som egnar seg godt til å vere nasjonalparksenter, og at det no er opning for å søkje Miljødirektoratet for å kunne bli autorisert nasjonalparksenter på vestsida av Jotunheimen. Dette er døme som kan gjere at ein får att meir lokalt for den ferdselen som er i området. Ved å
--	---

	gi lokal aksept til å starte ein verneprosess, og få eit kunnskapsgrunnlag, kan ein få vite meir om kva mogelegheiter som ligg i ein utvidingsprosess. Det vart også trekt fram at om det viser seg at grensene og reglane i eit eventuelt verneframlegg er dårlegare enn dagens grenser og reglar er det berre å seie nei seinare i prosessen. Fleire grunneigarar uttrykte at dei ser nytta av å organisere seg og kome med felles uttalar i den vidare prosessen, då det er stor kraft i ei samla stemme.
Folkemøte i Luster kommune, 23.03.2023	Ordførar Ivar Kvalen ønskte velkommen til folkemøte. Statsforvaltaren fortalte at målet med møtet var todelt: vi ønskte å få orientere om prosessen rundt ei mogeleg utviding av Jotunheimen, og å få innspel til kva mogelegheiter og utfordringar lokale aktørar ser med ein eventuell verneprosess. Det vart orientert om oppdraget, og korleis ein eventuell vidare prosess vil sjå ut. Hans Kristian Sæta, Luster Røde Kors, spurte om eit utvida verneområde vil få konsekvensar for aktiviteten til hjelpekorpsset, og uttrykte ønskje om at redningstenesta blir representert i ei eventuell referansegruppe. Statsforvaltaren svara at redningstenesta er viktig beredskap, og at den operative aktiviteten ikkje vil bli avgrensa av ei mogeleg utviding av nasjonalparken. I verneforskrifta heiter det at øvingsaktivitet skal skje utanfor verneområde, der dette er mogeleg. Kjentmannskøyering kan skje innanfor verneområdegrensene dersom det er naudsynt, og at politiet og verneområdestyret har ein god dialog rundt desse spørsmåla. Anders Fortun fortalte om IL Fanaråk sin tidlegare og noverande bruk av området. Dei har hatt fleire arrangement i området som har vorte arrangert i mange år. Han fortalte at når arrangement i området tidlegare har hatt pause nokre år har dei fått løyve til å starte opp att. Å ha denne mogelegheita er viktig for idrettslaget, og vil ligge til grunn for om IL Fanaråk er positive til vern eller ikkje til å starte verneplanprosess. Ivar Kvalen peika på at Jotunheimen er eit av dei mest besøkte verneområda vi har. Informasjon til besøkande er difor viktig. Om nasjonalparkgrensene blir flytta vil det kunne bli betre å drive informasjonsarbeid. Den sårbare naturen i området vil vere der uansett, men om den får nasjonalparkstatus vil ein kunne få fleire verkemiddel for å informere og styre besøkande betre. Med ei utviding av verneområdet vil

	forvaltningsmyndigheita kunne drive meir besøksforvaltning til det beste også for villreinen. Stina Skjerdal frå Naturvernforbundet Indre Sogn fortalte at Naturvernforbundet er glade for verneframlegget, og synes det høyrast bra ut at lustringar er så glad i naturen sin. Ho tolkar at lustringane er positive til å starte ein verneplanprosess, og er glad for det. Anders Fortun peika på at det har kome fram mykje søppel i nærleiken av Fanaråkbreen. Kven har ansvaret for å rydde opp? Ivar Kvalen svara at det i nokre tilfelle er det klart kven som står bak forsøplinga. I desse tilfella bidreg dei gjerne til oppryddinga. Der det ikkje er klart kven som har forårsaka bos i fjellet vil tiltaksmidlane frå nasjonalparkstyra kunne bli prioritert til oppryddingsprosjekt. Aina Elise Stokkenes spurte om korleis det er med buffersoner rundt nasjonalparken. Statsforvaltaren svara at det i utgangspunktet berre er aktiviteten innanfor grensa som blir regulert av verneforskrifta. Men, om aktivitet utanfor verneområdet påverkar verneverdiane innanfor grensene kan naturmangfaldlova slå inn for å framleis sikre verneverdiane i verneområdet. Det vart diskutert kva som er eit naturleg neste steg i prosessen. Grunneigarane har eit ønskje om å organisere seg og kome med eit felles innspel, og dette må dei få tid til å gjere. Ivar Kvalen skisserte at det kan vere aktuelt å behandle saka i kommunestyremøtet 16. juni. Kristin Hauge spurte om kommunen vil koordinere å søkje om å få autorisert besøksenter for nasjonalparken på vestsida av Jotunheimen. Med eit sentralt og ledig lokale midt i Fortun kan denne bli nytta til nasjonalparksenter, og slik bidra til å auke kunnskapen om den sårbare villreinen, m.m.. Ivar Kvalen svarte at Luster kommune mest truleg vil sende inn ein søknad, og at både Fjordstova, gamlebutikken på Fortun og Turtagrø er aktuelle stadar der ein kan nytte eksisterande anlegg.
Innspel frå Norsk Tindeklub	Norsk Tindeklub (NTK) stiller seg positive til utviding av Jotunheimen nasjonalpark, og til at områda rundt Hjelledalstinden og Falketind-Stølsnistundmassivet blir teke med i nasjonalparken, då dette er område med store naturverdiar og med klatrehistorisk verdi. Hurrungane er eit unikt fjellområde med lite tilrettelegging, få menneskelege

	inngrep og eit levande dyreliv, som gjer tur- og klatreopplevingane i dette området spesielt i europeisk målestokk. NTK meiner difor at det er viktig å bevare Hurrungane for framtidige generasjonar. NTK peiker samstundes på at det er viktig for dei å kunne 1) drive utvendig vedlikehald av hytta dei har i Skagadalen og 2) transportere ved og varer til hytta eit fåtal gongar i løpet av året. Denne transporten skjer normalt ein gong i året med helikopter, og reste bæres inn.
Innspel frå Statsskog	Statsskog har ikkje registrert noko i sitt system som kan kome i konflikt med ei utviding av verneområdet på Statsskog sin grunn på Luster-sida (frå Fannaråk-breen og ned til Øvre Hervavatnet), og dei har difor ingen motførestillingar mot vern. Dei presiserer at dei ikkje har vore i kontakt med Luster Austre fjellstyre om saka, og at det kan hende dei har innspel.

STATSFORVALTAREN I VESTLAND

Adresse: Njøsavegen 2, 6863 Leikanger | E-postadresse: sfvlpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/vestland

